

Finnan käyttäjäkysely 2023:

Harrastajat ja itselle ajanvietettä etsivät

Saga Jacksen
2023
Finna-palvelut

Sisällysluettelo

<i>1. Johdanto</i>	1
<i>2. Harrastajat</i>	2
2.1. Harrastajien profiili Finnassa	2
2.2. Harrastajien mielikuvia ja merkityksenantoja Finnasta.....	6
2.3. Harrastajien muutostoiveet	9
2.4. Mihin toimintoihin on tyytyväinen	13
<i>3. Itselle ajanvietettä etsivät</i>	14
3.1. Itselle ajanvietettä etsivien profiili	14
3.2. Ajanvietettä etsivien mielikuvat Finna.fi:stä	17
3.3. Muutostoiveet itselle ajanvietettä etsivät	19
3.4. Mihin itselle ajanvietettä etsivät ovat tyytyväisiä.....	24
<i>4. Yhteenveto</i>	25
<i>Taulukot ja kuvaajat</i>	26

1. Johdanto

Tässä raportissa käsitellään Finnan vuoden 2023 käyttäjäkyselyn vastauksia kahden käyttäjäryhmän osalta: Harrastajat ja itselle ajanvietettä etsivät.

Finnan käyttäjäkysely toteutettiin strukturoituna kyselylomakkeena, joka sisälsi määrällisiä ja laadullisia kysymyksiä. Määrällisten kysymysten avulla selvitettiin Finnan käyttäjäkunnan yleistä profiilia, käyttötarkoituksia ja tyytyväisyyttä.¹ Kyselyn laadullisilla kysymyksillä selvitettiin Finnan käyttäjien mielikuvia palvelusta, mahdollisia muutostoiveita, sekä sitä, mihin toimintoihin käyttäjät ovat tyytyväisiä. Raportissa tarkasteluun on otettu vain Finna.fi:n näkymästä tulleet vastaukset. Finnan.fi:n näkymästä tulleita vastauksia oli kyselyssä yhteensä 1907 vastausta. Näistä harrastajien vastauksia oli 327 vastausta ja itselle ajanvietettä etsivien 837 vastausta.

Laadullisen analyysin tarpeiden kannalta käsittelyssä olevia vastauksia on suhteellisen suuri määrä. Analyysin helpottamiseksi apuna käytettiin Atlas.ti -ohjelmistoa. Atlas.ti avulla on mahdollista etsiä usein toistuvia mainintoja Regular Expression search -toiminnon avulla. Toiminnon avulla vastauksia luokiteltiin yleisten aiheiden/teemojen mukaan. Teemoittelun lisäksi aineisto jaettiin positiivisiin ja negatiivisiin kokemuksiin. Raportissa käydään läpi esille nousseita teemoja, sekä tuodaan esille yksittäisiä hyvin tai laajasti perusteltuja vastauksia, jotka korostuivat aineistossa useiden yksisanaisten lyhyiden vastausten joukosta. Analyysin ulkopuolelle on jätetty tyhjät vastaukset, sekä en osaa sanoa / EOS -vastaukset.

Vastausten käsittelyssä problemaattiseksi seikaksi nousi samojen vastausten esiintyminen molempien käyttäjäryhmien vastausten tarkastelussa. Tämä johtui siitä, että käyttäjät saivat valita usemman vaihtoehdon määritellesään rooliaan Finnan käyttäjänä. Roolien moninaisuus yhdellä käyttäjällä kertoo kuitenkin Finnan monipuolisista käyttömahdollisuuksista ja tässä raportissa moninaisuus käsitetäänkin Finnan yhtenä ansiona.² Käyttäjäryhmien vastausten päällekkäisyyttä on vähennetty valitsemalla tarkasteluun ensiksi kahdesta tarkastelussa

¹ Käyttäjäkyselyn laajempi, sektorikohtainen kvantitatiivinen raportti on tarkasteltavissa [Finnan asiakaswikissä](#).

² Ks. Mielikuvia Finnasta

olevasta ryhmästä pienempi käyttäjäryhmä eli harrastajat. Tällöin pienemmän ryhmän vastaukset eivät jää piiloon suuremman, itselle viihdettä etsivien vastausten aineistomassan varjoon.

2. Harrastajat

2.1. Harrastajien profiili Finnassa

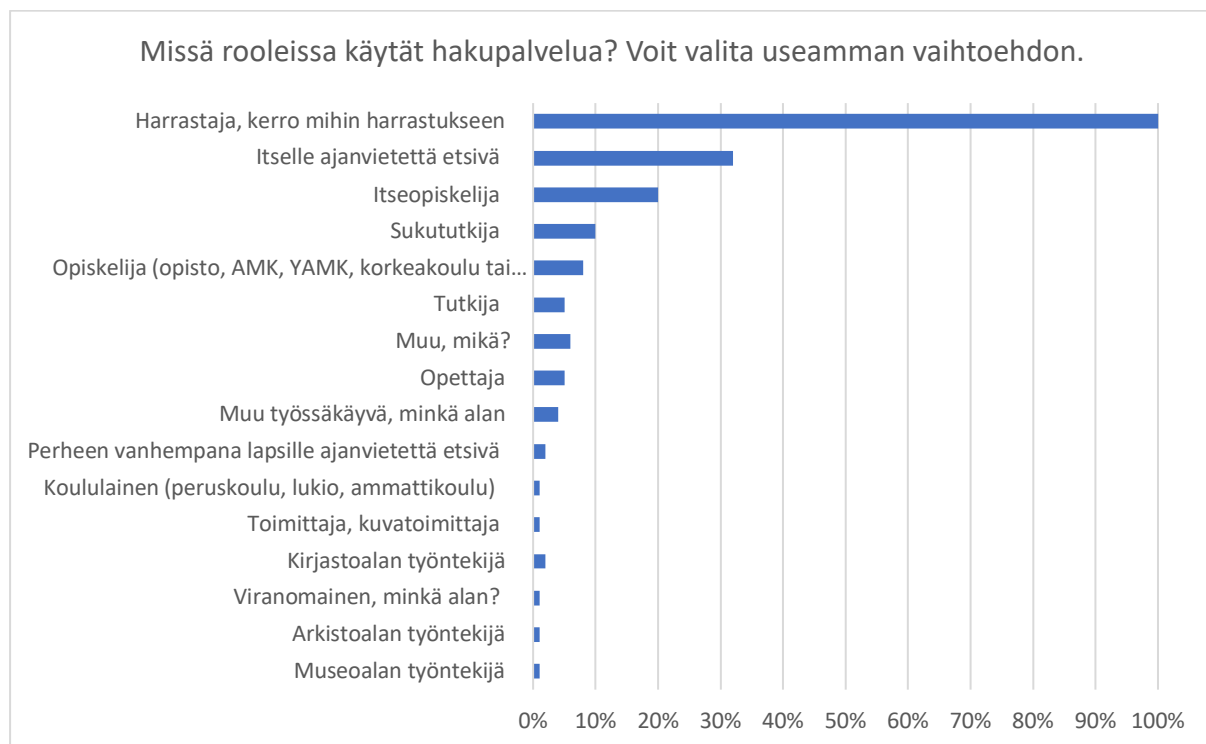
Finnan harrastajien käyttäjäryhmä on hyvin moninainen joukko. Kyselyssä harrastajien oli mahdollista määritellä harrastuksensa avovastauksessa. Alla olevassa Taulukko 1: Harrastajat Finna.fi:ssä on tarkasteltavissa eri harrastukset ja niiden mainintojen määrä kyselyssä.

Historia	66	SOME	2	Muoti	1
Käsityö	28	Kansallispuvut	2	Rakennushistoria	1
Elokuvat	22	Laulu	2	Geologia	1
Lukeminen	14	Valokuvat	2	Roolipelaaminen	1
Kirjoittaminen	13	Teatteri	2	Numismatiikka	1
Paikallishistoria	12	Autot	1	Sirkus	1
Sukututkimus	10	Elämäkerrat	1	Taideteollisuus	1
Musiikki	10	Ilmailu	1	Arkeologia	1
Kirjallisuus	8	Laivat	1	Astrologia	1
Rautatiet	8	Karaoke	1	Taide	1
Valokuvaus	7	Kerho	1	Blogi	1
Wikipedia	7	Purjeveneet	1	Videot	1
Kulttuuri	7	Filateliala	1	Oikoluku	1
Kotiseutu	5	Ratsastus	1	Ulkoilu	1
Keräily	5	3D-mallinnus	1	Heraldiikka	1
Tiedonhaku	4	Sisustus	1	ATK	1
Koira	4	Lyriikka	1	Palokunta	1
Perinne	3	Entisöinti	1	Kasvitiede	1
Sarjakuvat	3	Metallinetsintä	1	Arkkitehtuuri	1
Pienoismallit	3	DC3	1	Historian elävöitys	1
Luonto	3	Metsänhoito	1		
Pukuhistoria	2	Pyöräily	1		

Taulukko 1: Harrastajat Finna.fi:ssä

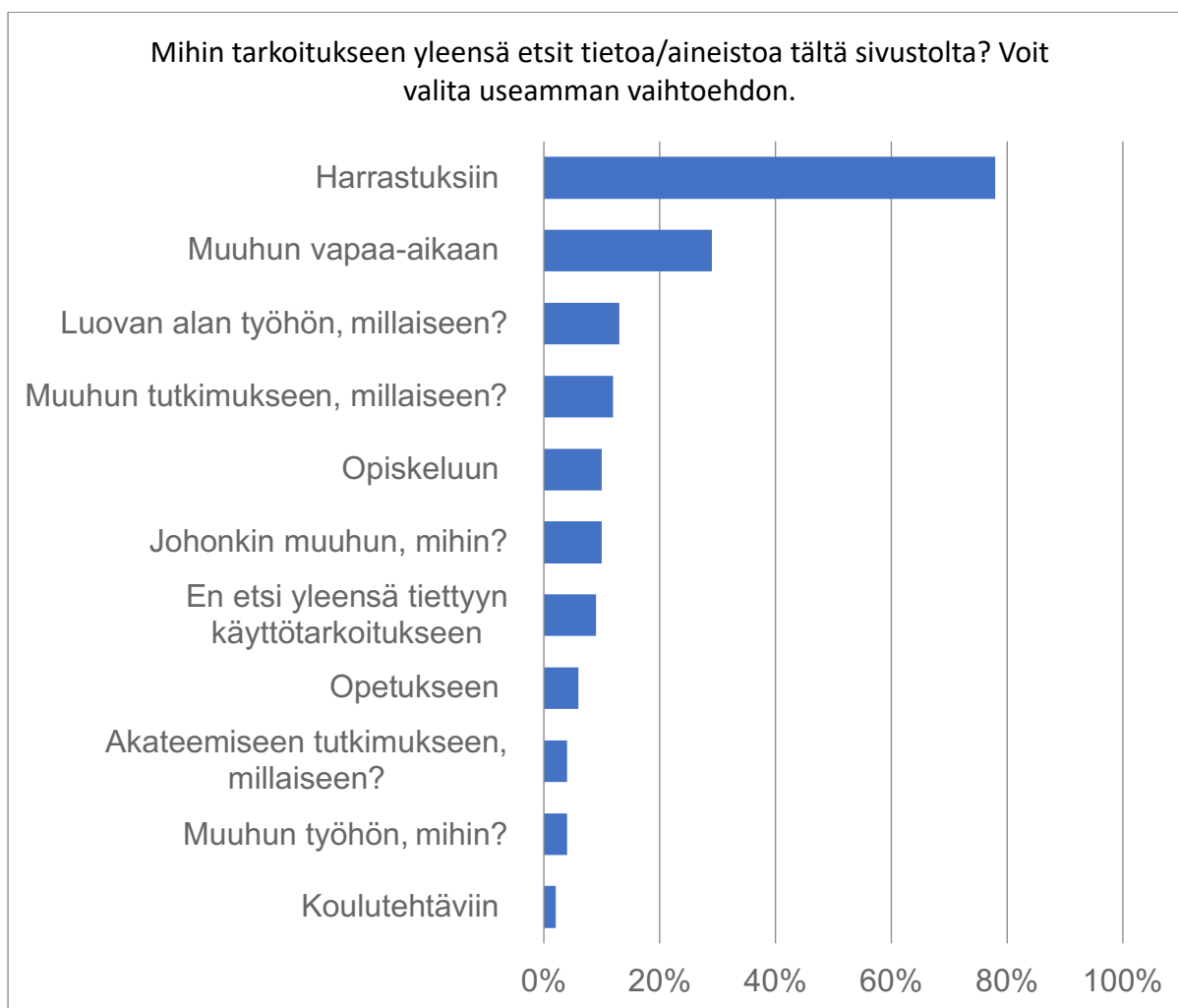
Vastaajien määrittelemät harrastukset ovat hyvin erilaisia keskenään. Historia-aiheiset harrastukset näyttävät kuitenkin Finnan käyttäjien keskuudessa selkeästi yleisimpinä harrastuksina. Käsityöharrastukset ja elokuvat näyttävät toiseksi yleisimpinä harrastuksina. Useita mainintoja oli lukemiseen, kirjallisuuteen ja kirjoihin liittyen.

Vastaajien oli mahdollista määritellä kyselyssä itselleen useampi rooli. Tämän vuoksi osa harrastajista voi olla samanaikaisesti muissa käyttäjäryhmissä. Kyselylomakkeella harrastajista 32 % olikin valinnut käyttäjäryhmäkseen *itselle ajanvietettä etsivä*. *Itseopiskelijoiksi* identifioitui 20 % harrastajista ja näiden lisäksi mainitsemisen arvoisena näyttäytyy sukututkijoiden määrä harrastajien joukossa; 10 % harrastajista oli valinnut lomakkeesta käyttäjäryhmäkseen *sukututkija*. Harrastajien jakauma käyttäjäryhmittäin tarkasteltavissa Kuvaaja 1: Harrastajien jakauma käyttäjäryhmittäin.

Kuvaaja 1: Harrastajien jakauma käyttäjäryhmittäin

Finnan käyttötarkoituksia tarkastellessa suurin osa harrastajista käyttää Finnaa käyttäjäryhmälleen ominaiseen tapaan harrastuksiin (78 %). Muuhun vapaa-aikaan Finnaa käyttää 29 % harrastajista. Luovan alan työhön Finnaa käyttää 13 % harrastajista. Tutkimukseen Finnaa käyttäviä vastaajia oli 12 % harrastajista ja opiskeluun 10 % vastaajista. Käyttötarkoitusten jakauma harrastajien keskuudessa on tarkasteltavissa Kuvaaja 2: Harrastajien käyttötarkoitukset Finna.fi:ssä.

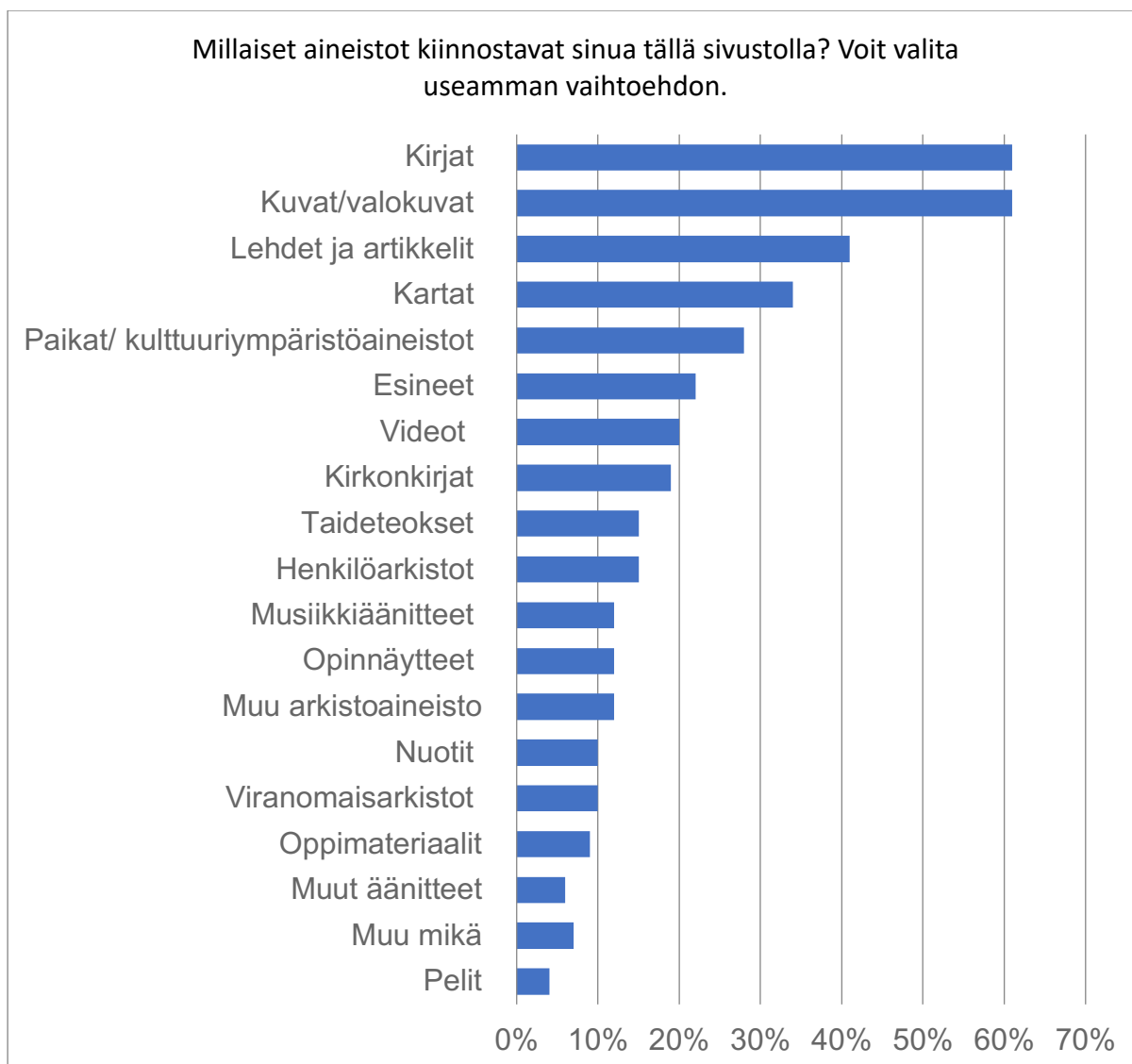
Kuvaaja 2: Harrastajien käyttötarkoitukset Finna.fi:ssä

Tärkeinä ominaisuuksina harrastajille näyttäytyivät aineistojen haku ja kirjastoaineistojen varaukset, sekä uusinnat. Yhteydenottomahdollisuus aineiston tarjoajaan korostui harrastajien keskuudessa näkyvästi. Palveluiden ominaisuuksien tärkeys harrastajille tarkasteltavissa kokonaisuudessaan Kuvaaja 3: Harrastajille tärkeät ominaisuudet Finna.fi:ssä.

Kuvaaja 3: Harrastajille tärkeät ominaisuudet Finna.fi:ssä

Harrastajille tärkein aineistotyyppi olivat kirjat sekä kuvat/valokuvat (61 %). Kiinnostavia Finnan aineistotyyppinä harrastajille olivat myös artikkelit (42 %) ja kartat (34 %), sekä paikat/kulttuuriympäristöt (28 %). Harrastajille kiinnostavimmat aineistotyypit tarkasteltavissa kokonaisuutena Kuvaaja 4.

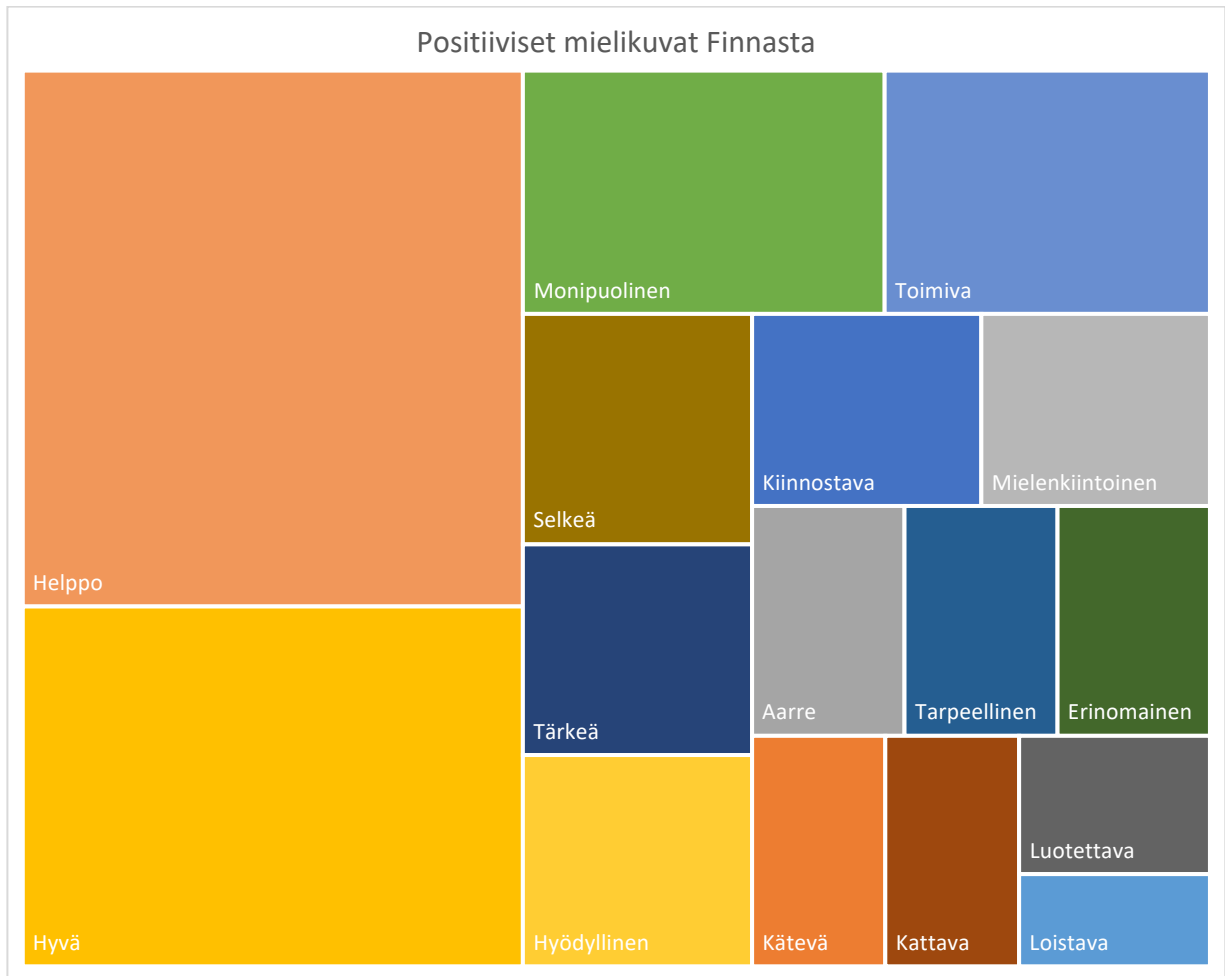
Kuvaaja 4: Kiinnostavimmat aineistotyypit Finnassa (harrastajat)

2.2. Harrastajien mielikuvia ja merkityksenantoja Finnasta

Kyselyssä vastaajien mielikuvia Finnasta selvitettiin kysymällä "*millä sanoin kuvailisit Finna.fi-hakupalvelua?*". Vastaukset harrastajien keskuudessa olivat hyvin vaihtelevia. Osa vastaajista kuvaili Finnaa adjektiiveilla, osa kertoi mielipiteensä Finnasta ja osa vastasi osittain kysymyksen ohi antamalla esimerkiksi kehitysehdotuksia tai palautetta palvelusta. Vastauksia kysymykseen oli yhteensä 253, osan ollessa tyhjiä vastauksia. Vastauksia on nostettu esiin yleisimpien mainintojen ja muiden selkeästi esiin nousevien teemojen mukaan.

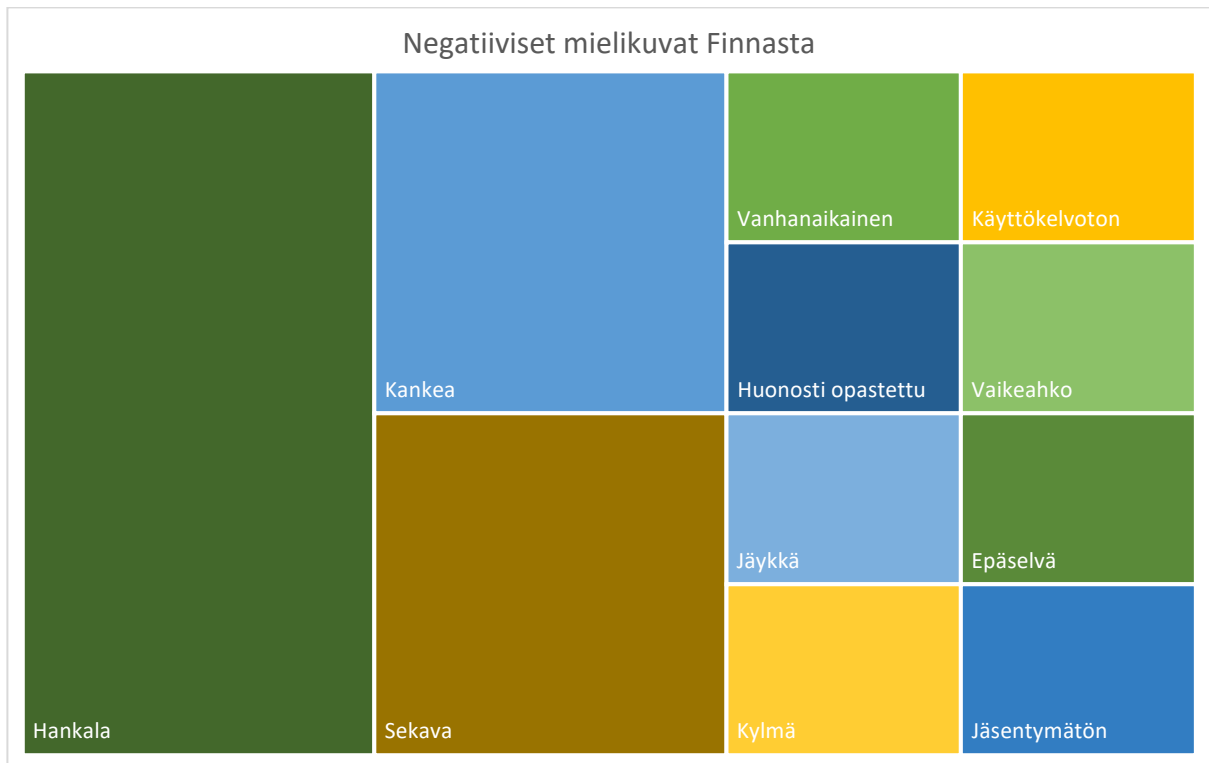
Finnaa kuvailtiin runsaasti positiivisilla adjektiiveilla. Vastauksista 182 kappaletta oli luokiteltavissa positiivisiksi. Yleisimmät positiiviset maininnat koskivat helppoutta,

monipuolisuutta ja toimivuutta. Positiivisten mainintojen suuntaa-antava jakauma tarkasteltavissa Kuvaaja 5.

Kuvaaja 5: Positiiviset mielikuvat Finna.fi:stä (Harrastajat)

Suoraan negatiivisiksi kuvailuiksi oli luokiteltavissa 25 vastausta. Kuvailuissa negatiivisena ilmauksena ilmeni useimmiten hankaluus. Negatiivisten mainintojen suuntaa-antava jakauma tarkasteltavissa Kuvaaja 6. Osa kuvailuista oli hyvin yleisellä tasolla: "Epäselvä ja rakenteeltaan jäsentymätön". Neutraaleiksi kuvailuiksi lukeutuivat vastaukset, jossa Finnan mainittiin olevan "kohtuullinen perushaku", "perushakupalvelu" tai esimerkiksi "Sivusto josta löytyy paljon historiallista materiaalia".

Kuvaaja 6: Negatiiviset mielikuvat Finna.fi:stä (Harrastajat)

Vastauksista suurin osa oli kuitenkin tulkittavissa positiivisiksi. Finnassa etenkin aineiston runsaus näyttäytyi kuvailuissa positiivisena seikkana. Finnaa kuvailtiin usein termillä aarrearkku: "*Pohjaton aarrearkku*" ja "*kulttuurin aarrearkku*". Eräs vastaaja kertoi Finnan olevan "*Aarreaitta vanhasta kulttuurista [sic] historiasta kiinnostuneelle*." Finnaa kuvailtiin useaan otteeseen monipuolisena ja laajana. Finnan laajuus näyttäytyy kuitenkin monitahoisena asiana; vaikka aineiston laajuus koetaan hyvänä asiana, osalle vastaajista aineiston suureen määrään liittyi usein ongelmia hakujen tekemisessä ja hakutulosten rajaamisessa. Eräs vastaaja kuvaili laajuuteen liittyvää ongelmaa: "*Hieno palvelu mutta niin laaja kirjo, josta vaikeahko etsiä ja löytää eläkeläisenä, kun yhteyksiä ei esim yliopistojen kirjastoihin saa ilman kirjautumista...*" Samaan teemaan liittyvät mielikuvat saatetaan siis kokea sekä hyvänä että huonona.

Vastauksissa Finna näyttäytyy käyttäjille luotettavana kahdesta eri näkökulmasta. Palvelu on yhtäältä luotettava sen toimivuuden kannalta: "*Minun tarpeitani Finna.fi-hakupalvelu on palvellut luotettavasti ja selkeästi. Palvelu on toiminut aina tarvittaessa ja se on myös helpottanut asiointia kirjastossa. Kiitos!*" Vastauksissa toimivuus onkin mainittu erikseen useampaan otteeseen. Lisäksi Finna näyttäytyy luotettavana tiedonhaun lähteenä: "*Hyvä, tärkeä ja monipuolinen lähde monenlaisiin aineistoihin. Luotettava ja melko*

helppokäyttöinen". Eräs vastaaja kuvailee myös, kuinka Finna näyttäytyy luotettavana suhteessa muihin tiedonhaussa esiin nouseviin vaihtoehtoihin lähteisiin.

Huomiota herättävänä näkökulmana vastaajien kuvailuissa on nähtävissä kokemus Finnasta kulttuuria ja jopa sananvapautta edistävänä palveluna:

"Erittäin tärkeä osa suomalaista kulttuuria, avoimuutta ja sananvapautta. Keskitetyksi kerättyä aineistoa säilytetään huolellisesti ja on hyvissä toiveissa, että meidän jälkeemme tulevat sukupolvet käyttävät näitä samoja arkistoja ja tietoja. Syntyy luottamusta elämään ja elämän jatkuvuuteen..."

Finnan asemaa kulttuurin kentällä korostuu siinä, miten Finna mahdollistaa aineistojen avoimen saatavuuden:

"Erinomaista, että useita aineistoja on keskitetyksi haettavissa. Pitäisi enemmän tiedottaa kouluissa tästä palveluista. Digitalisointi helpottanut aineistojen käyttöä, samoin avoimuuden periaate. Upeaa, että Suomessa on edetty tässä asiassa."

Positiivisesti latautuneet maininnat avoimuudesta ja aineistojen jakamisesta kertovat osaltaan Finnin perustehtävän onnistumisesta.

2.3. Harrastajien muutostoiveet

Kyselyssä muutostoiveita selvitettiin kysymällä "*Jos voisit muuttaa käyttämäsi hakupalvelun hakutoiminnoissa yhden asian, mikä se olisi, miksi ja miten muuttaisit sitä?*" Harrastajien vastauksia kysymykseen oli yhteensä 168 kappaletta. Käyttäjryhmän muutostoiveet Finnin suhteen liittyivät etenkin haun parantamiseen ja aineiston kuvailuun. Lisäksi vastauksissa esiintyi toiveita Finnin käytettävyyteen liittyen, esimerkiksi ohjeistuksen ja käyttöliittymän graafisen ilmeen osalta.

Hakuun ja hakutuloksiin liittyvät vastaukset

Lähestulkoon puolet muutostoiveisiin liittyvistä vastauksista koski Finnin hakua. Esiin nousi teemoja hakuominaisuuksiin liittyen, hakutulosten näkymään liittyen, sekä hakutulosten

rajaamiseen liittyen. Hakuominaisuuksiin liittyvissä vastauksissa esiintyi suhteellisen paljon muutostoiveita, jotka liittyivät älykkäämpiin hakuominaisuuksiin. Vastaajat pohtivat esimerkiksi sitä, että olisi hyvä, jos pienet kirjoitusvirheet eivät häiritse haun tekoa. Lisäksi vastauksissa ilmeni toiveita ehdottavasta hausta sekä monisanahausta.

Hakutulosten näkymään liittyvät vastaukset koskivat esimerkiksi hakutulosten määrää. Vastaajat toivoivat enemmän hakutuloksia näkyviin hakua tehdessä: *"Hakusivulla olisi oletuksena enemmän hakutuloksia kuin 20. Jos hakutuloksia olisi esim. 46, ne kaikki voisi näyttää kerralla"*. Lisäksi toivottiin hakutulosten latautuvan samalle sivulle: *"...N kpl hakutulosta sivulla on aika ysäriä. Olisi selailun kannalta helpompaa, jos tuloksia voisi ladata samalle sivulle lisää"*. Hakutuloksissa haluttiin myös muuttaa yhden teoksen eri versioiden määrän näkymistä. Etenkin kirjojen tuplakappaleet tuntuvat häiritsevän hakujen tekoa:

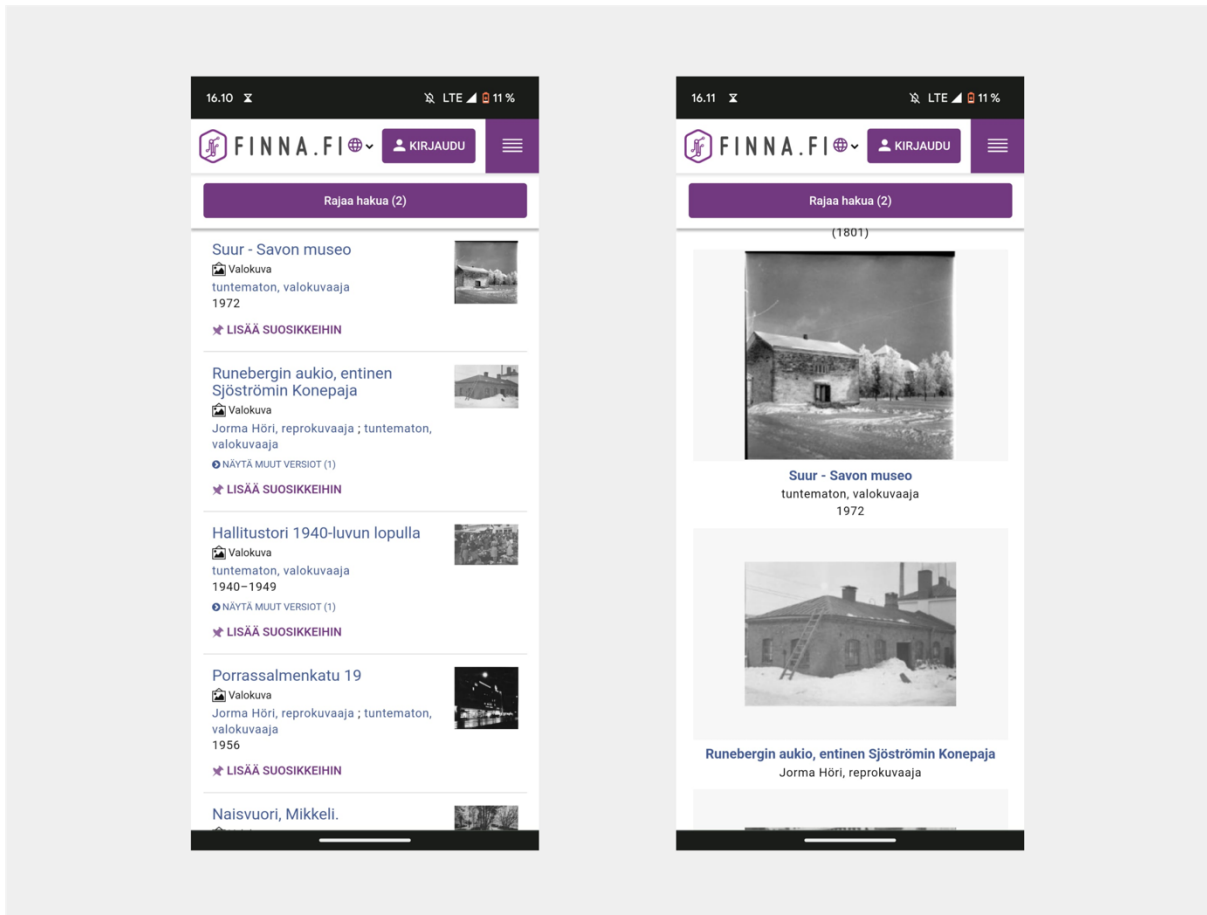
"Kirjojen hakutoiminto tuottaa aina tulokseksi ainakin kymmenen samaa kirjaa (tai kymmeniä saman kirjan versioita pienillä tai olemattomilla eroilla), vaikka luulisi olevan mahdollista jaotella eri kieliversiot, painokset ja formaatit yhden pääkohdan alle esimerkiksi ISBN-numeron tms. perusteella".

"Löytämäni aineiston muiden kappaleiden löytäminen hämää aina vaan. Jotenkin päädyn siihen, että en olekaan varma, mistä haluamani aineisto parhaiten löytyy. Tai että ylipäätään löytyy. Eli muuttaisin sitä, miten muiden versioiden esitys tehdään niin, että se olisi selkeämpi".

Lisäksi toivottiin mahdollisuutta muuttaa hakutulosten kuvagallerian kuvien kokoa. Vastauksissa nostettiin esille hakutulossivun kuvien näkyvän liian pieninä mobiiliversiossa. Useammassa vastauksessa toivottiin mahdollisuutta valita kuvagallerian koko itse.

"Haettuja aineistoja selatessa ainakin mobiililaitteella on hiukan raskas selata läpi esimerkiksi kuvia, kun niitä ei saa useita vieri viereen ja ne näkyvät aika pienenä. Jos olisi mahdollista saada samankaltainen näkymä kuin tietokoneella, jossa kuvia on vierekkäin monta".

Ohessa selvennyksenä esimerkkikuvat (ks. Kuva 1) Finnan mobiiliversion hakutulossivulta *tiedot ja kuvat -näkymänä* (vasemmalla) ja *kuvagalleriana* (oikealla). Kuten kuvasta on nähtävissä, kuvagalleriassa näytetään vain yksi kuva useamman vierekkäisen sijaan:

Kuva 1: Hakutulosten näkymät (kuvat ja tiedot & galleria)

Käyttäjät toivoivat hakutulossivuun päivittämistä ja näkymää kuvailtiin negatiivisessa sävyssä vanhanaikaiseksi ja kankeaksi. Tarkastellessa suosittuja hakupalveluita, verkkokauppoja sekä kuvapalveluita, on huomattavissa miten palvelut näyttävät monesti useampia kuvia vierekkäin, tai vaihtoehtoisesti hakutulokseen liittyvän kuvan suurempana. Onkin mahdollista pohtia, voisiko gallerianäkymässä näyttää enemmän kuin yhden kuvan kerrallaan, tai miettiä voiko kuvan näyttää suurempana.

Hakutulostauksessa vastaajat kokivat muutostarvetta kuva-aineistotyyppiin liittyen. Vastaajia häiritsi esimerkiksi se, miten valokuvia hakiessa hakutuloksiin listautuu paljon elokuvia. Myös valokuvien ja kuvien väliseen jaotteluun kaivattiin tarkennusta, sillä valokuvia

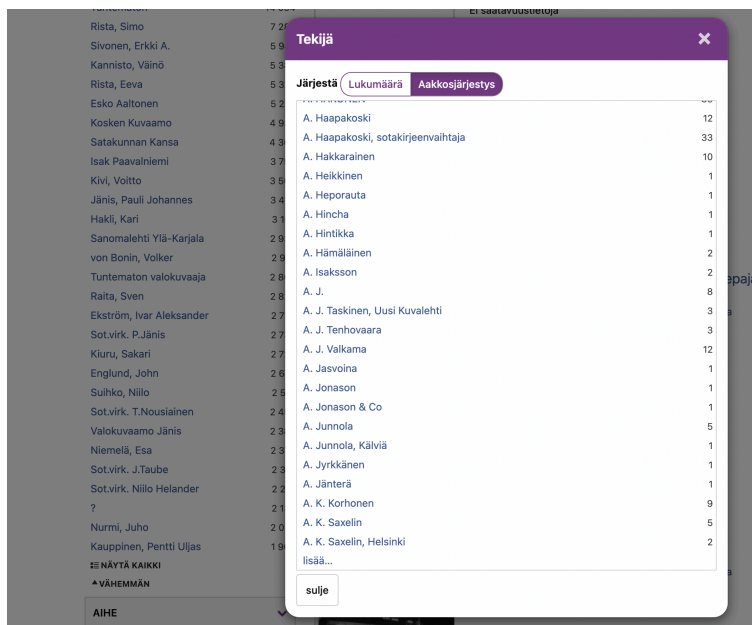
hakiessa hakutuloksista jää pois sellaisia kuvia, joita ei ole kuvailtu valokuviksi, vaikka ne lukeutuvat aineistotyyppiltään valokuviksi. Muutostarve liittyy teemaltaan kiinteästi aineiston kuvailuun. Aineiston kuvailuun toivottiinkin yksittäisissä vastauksissa parannusta. Huolellisuus ja systemaattisuus aineiston kuvailussa takaa sujuvampaa käyttökokemusta Finnan käyttäjille.

Aineiston rajaukseen liittyvät vastaukset

Hakutulosten rajaaminen nousi eri tavoilla usein esiin muutostoiveissa:

"Valikot ovat hitaat, esim. tietyn valokuvaajan kuvien hakeminen. Kohtaan tekijä ei voi kirjoittaa tekijän nimeä. Teen sen monimutkaisesti, lisää tekijän nimen pääsanaksi (esim. Borg) ja saadun haun jälkeen kohta tekijä tarjoaa Borgia. Voi tietty olla, etten käytäkään hakupalvelua oikein!"

Vastaaja tarkoittaa tässä yhteydessä todennäköisimmin hakurajaimen tekijä -rajainta. Ohessa havainnollistava kuva (Ks. Kuva 2) valokuvahaun yhteydessä näkyvien tekijöiden määrästä:

Kuva 2: Tekijän mukaan haun rajaaminen

Itse rajaimessa lista käy pitkäksi ja sitä varten avautuukin ikkuna/modaali. Toiminto ei kuitenkaan helpota käyttäjää, sillä nimiä on selattavana tuhansittain. Vastaaja on pahoillaan

siitä, ettei voi itse kirjoittaa tekijää rajaimen. Hakutoiminto voisikin olla oleellinen tässä rajaimessa ja sellainen löytyy jo nykyisellään hakurajaimesta organisaatio -kohdasta.

Vastaukset sekalaisiin teemoihin liittyen

Osa ehdotuksista koski ominaisuuksia, jotka ovat nykyiselläänkin jo mahdollisia Finnassa. Ehdotukset "Jos löydän valokuva, jonka käyttöoikeus epäselvä, toivoisin löytäväni osoitteen, josta voin asiaa tiedustella" ja "*Valokuvissa olisi voitava rajata ne myös tietyille vuosikymmenelle*". Jo olemassa olevien toimintojen ehdottaminen viittaa siihen, että toiminnot eivät näyttäytyä käyttäjille selkeänä nykyisellään. Vastauksissa toivottiinkin Finnan toimintojen selkeyttämistä ja visuaalisuuden yksinkertaistamista. Ongelmia ilmeni mm. toimintojen löytämisessä ja hakujen tekemisessä. Esimerkiksi tarkennetun haun löytäminen tuotti vastaajille vaikeuksia. Eri symboleille ja merkeille toivottiin parempaa ohjeistusta. Parempia ohjeita ja koulutusta ehdotettiin useammassa vastauksessa.

2.4. Mihin toimintoihin on tyytyväinen

Kyselyssä selvitettiin mihin asioihin käyttäjät ovat tyytyväisiä Finnassa. Vastauksia tähän kysymykseen oli yhteensä 197 kappaletta harrastajien osalta. Vastaajat mainitsivat ilahduttavasti olevansa tyytyväisiä itsessään Finnan olemassaoloon. Erikseen mainittiin useasti Finnan kattavuus sekä aineiston laajuus. Aineistoa kuvailtiin hyvänlaatuisiksi. Finnan monipuolisuus sekä yleisesti laaja-alaisuus esiintyivät tyytyväisyyden takeena useille harrastajille.

Kirjastopalvelut mainittiin useaan otteeseen harrastajien vastauksissa. Vastaajat olivat tyytyväisiä etenkin kirjojen varaustoimintoihin. Kirjojen uusiminen ja laina-ajan loppumisen näkeminen koettiin tärkeänä. Eri puolilla Suomea sijaitsevien kirjastojen kokoelmien näkyminen koetaan Finna.fi:n etuna.

"*Kuvahaku on verraton*". Valokuvien hakeminen näyttäytyi tyytyväisyyden lähteenä Finna.fi:ssä. Kuvattomien aineistojen väheneminen hakutuloksissa mainittiin hyvänä. Tällä vastaaja tarkoitti todennäköisesti sitä, että tietueiden yhteydessä on useimmiten kuva tai kansikuva. Kuva-aineisto on monipuolista ja sitä on mahdollista käyttää esimerkiksi

harrastuksiin. Valokuvien laatu on usein hyvä, ja erityismaininnan sai museoviraston kuvien korkea resoluutio.

Vaikka hakutulosten rajaukseen toivottiinkin kehitystä, kyselyvastauksissa oltiin myös tyytyväisiä rajausmahdollisuuksiin: *"Haun rajaus on todella helppolukuinen ja käyttäjäystävällinen."* Vastauksissa mainittiin yksittäisiä rajaustoimintoja, esimerkiksi alueellinen ja ajallinen rajaus: *"Hakupalvelun aikarajauksen toimiminen liukusäätimellä on pelkkien numeroiden syöttämisen sijaan paljon mieluisampi. Sen lisäksi hakualueen rajaaminen kartalla on erittäin ovela" ja "Löydän valokuvia rajaamalla kohteen ajallisesti ja paikallisesti"*. Lisäksi tyytyväisyyden lähteenä oli rajaus aineistotyyppin mukaan: *"Materiaalin rajaus: kuvat ja kartat" ja "Aineiston rajaaminen esimerkiksi valokuviin toimii yleensä hyvin."* Olennaista onkin kiinnittää huomiota siihen, mikä koetaan hyväksi nykyisten rajaimien osalta ja samalla panostaa nykyisten kompastuskivien korjaamiseen, jotta käyttäjien huonot kokemukset vähentyisivät.

3. Itselle ajanvietettä etsivät

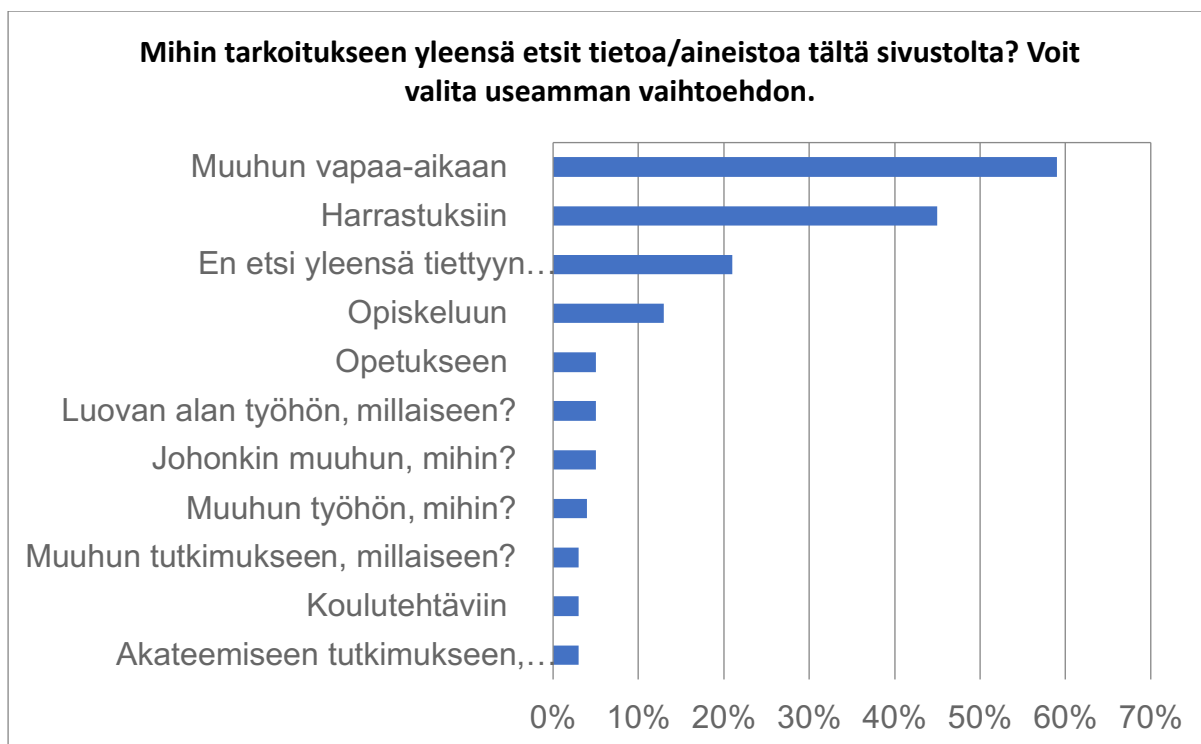
3.1. Itselle ajanvietettä etsivien profiili

Itselle ajanvietettä etsiviä vastaajia oli Finna.fi:n näkymästä kyselyyn vastanneiden joukossa runsaasti: 837 vastaajaa. Itselle ajanvietettä etsivistä vastaajista 13 % identifioi itsensä harrastajaksi. Itseopiskelijoiksi identifioitui 12 % vastaajista, opiskelijoiksi 9 % ja perheen vanhempana lapsille ajanvietettä etsiväksi 8 % vastaajista. Jakauma tarkasteltavissa Kuvaaja 7.

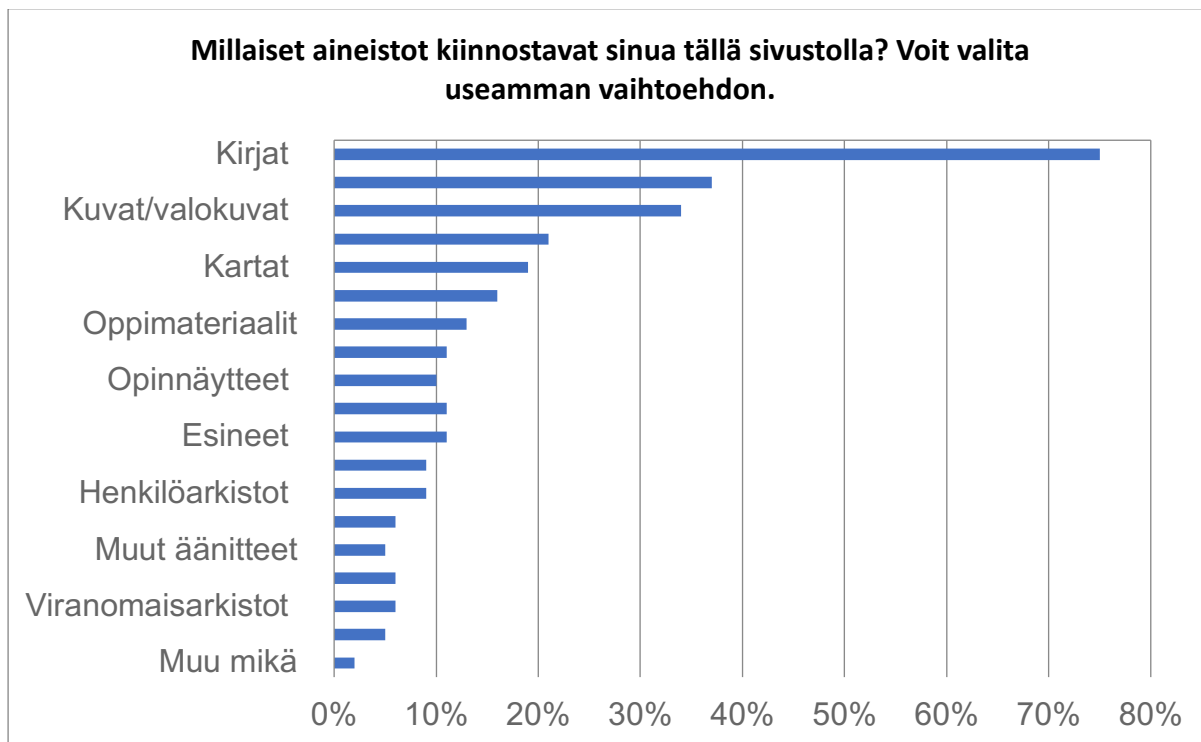
Kuvaaja 7: Itselle ajanvietettä etsivien jakauma käyttäjäryhmittäin

Itselle ajanvietettä etsivien käyttäjäryhmän tapauksessa käyttäjärooli itsessään kertoo käyttötarkoituksesta. Muita käyttötarkoituksia itselle ajanvietettä etsivillä olivat muu vapaa-aika (59 %), harrastukset (45 %), ei mikään tietty käyttötarkoitus (21 %) sekä opiskelu (13 %). Tarkempi jakauma tarkasteltavissa Kuvaaja 8.

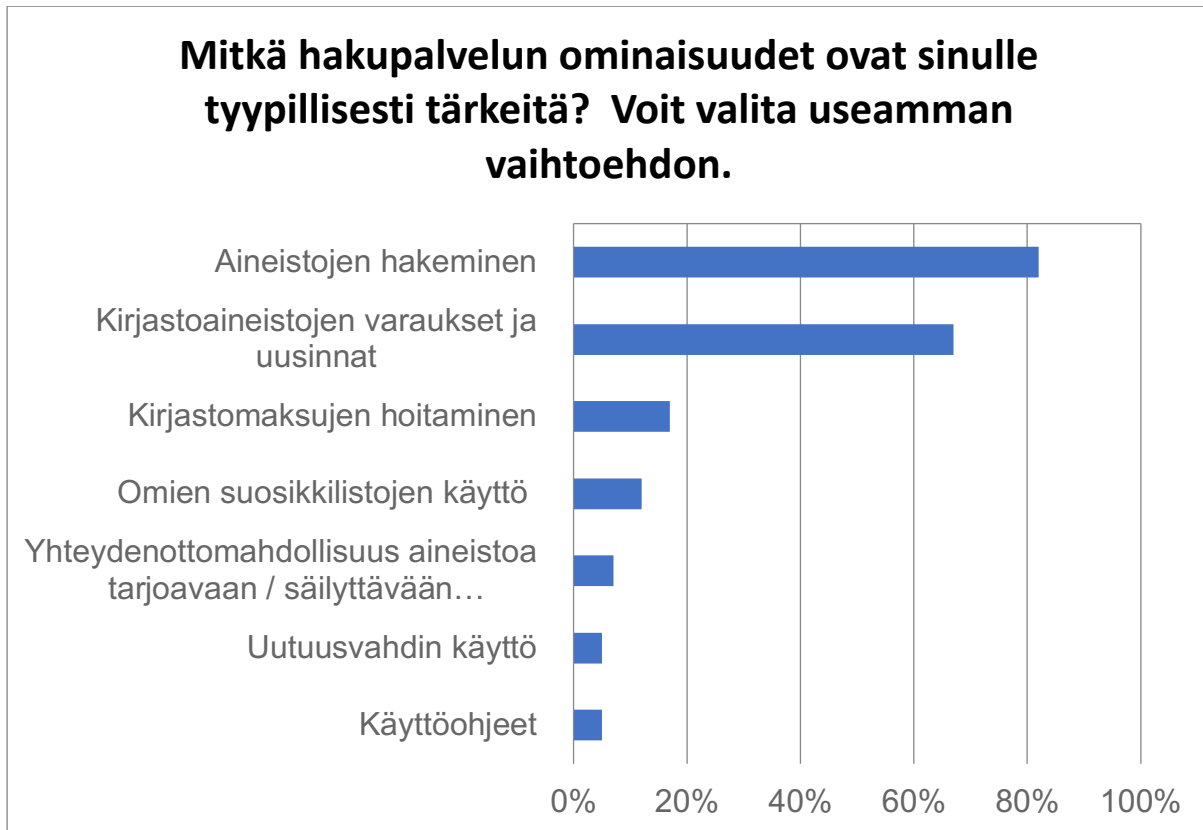
Kuvaaja 8: Käyttötarkoitukset Finna.fi:ssä (itselle ajanvietettä etsivät)

Suosituimmat aineistot ajanvietettä itselle etsiville olivat kirjat (75 %). Lehdet ja artikkelit (37 %) ja kuvat/valokuvat (34 %) olivat suosittuja tämänkin käyttäjäryhmän osalta. Kiinnostavimmat aineistotyytit tarkasteltavissa Kuvaaja 9.

Kuvaaja 9: Kiinnostavimmat aineistotyytit (itselle ajanvietettä etsivät)

Itselle ajanvietettä etsiville hakupalvelun ominaisuuksista tärkeimpinä esiintyivät aineistojen hakeminen (82 %), kirjastoaineistojen varaukset ja uusinnat (67 %), sekä kirjastomaksujen hoitaminen (17 %). Ominaisuudet linjautuvat luonnollisesti suosituimpien aineistojen ollessa kirjoja. Tarkempi jakauma Kuvaaja 10.

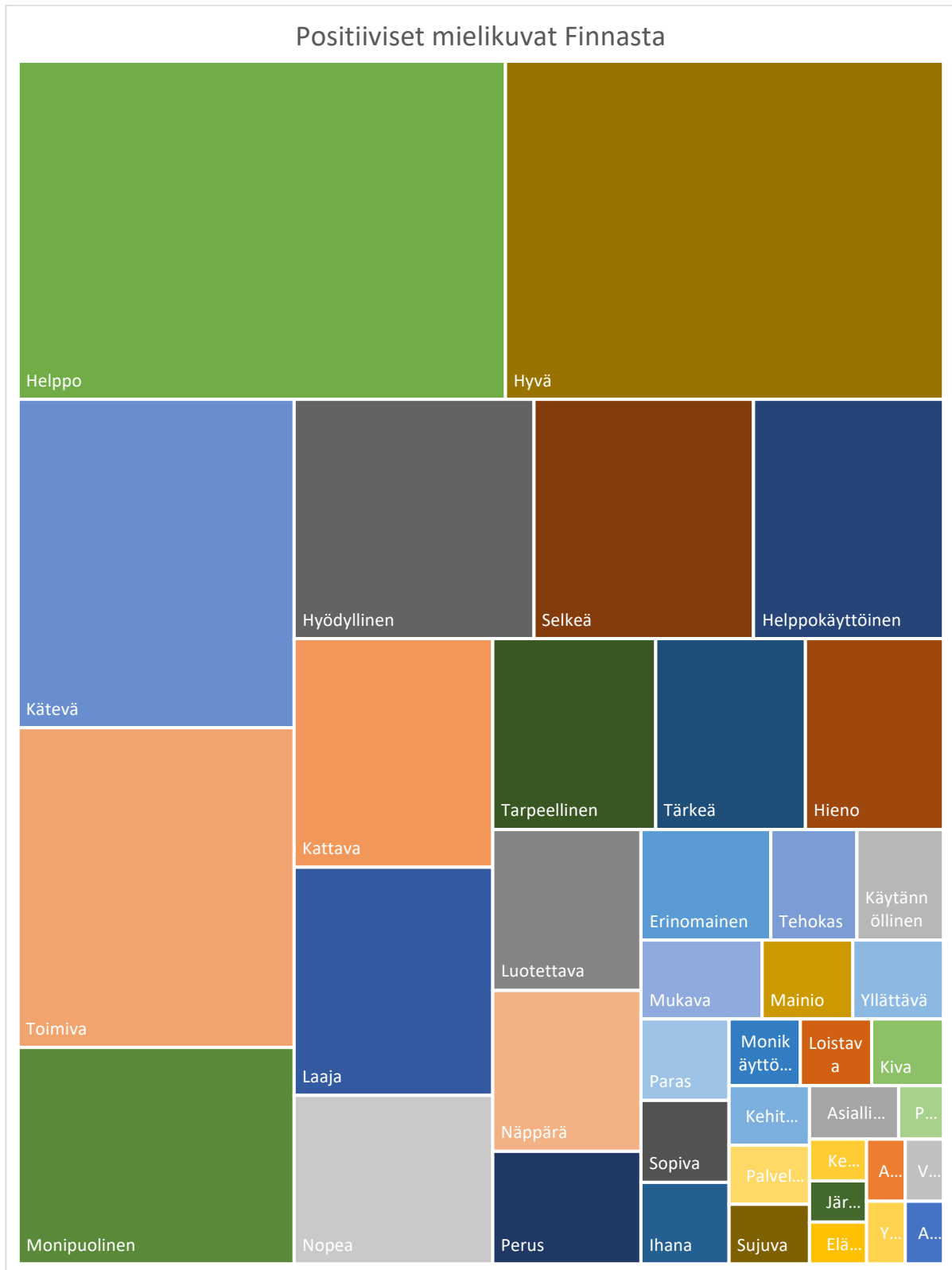

Kuvaaja 10: Tärkeät ominaisuudet finna.fi:ssä (itselle ajanvietettä etsivät)

3.2. Ajanvietettä etsivien mielikuvat Finna.fi:stä

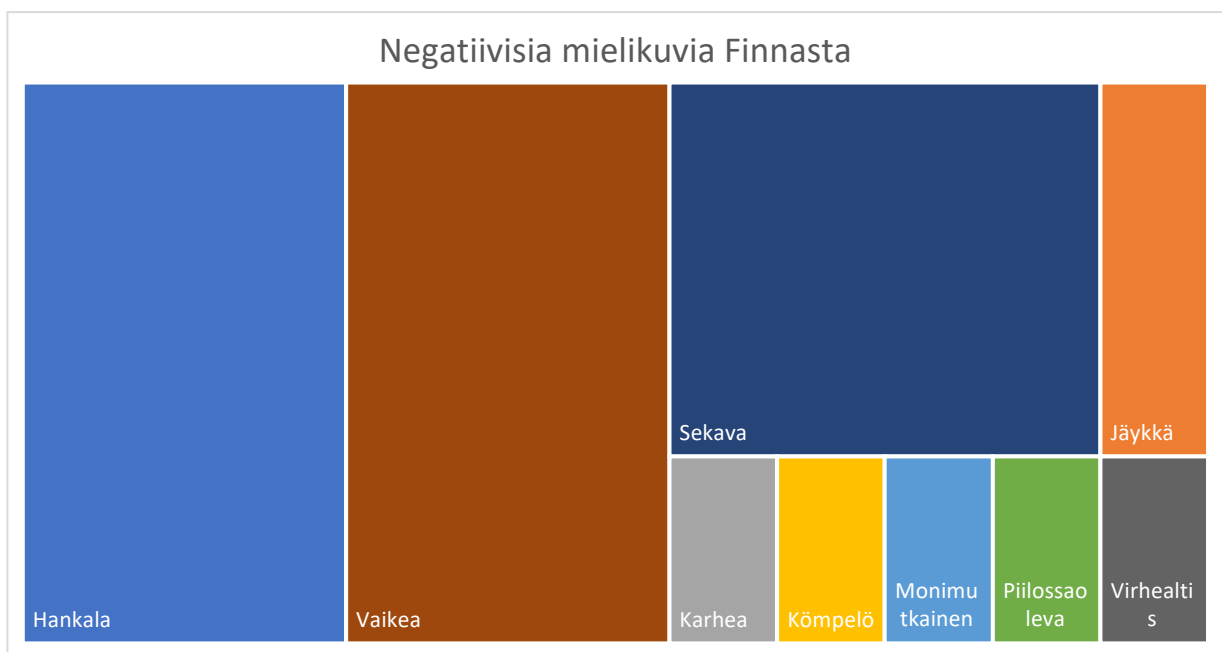
Vastauksia "millä sanoilla kuvailisit Finna.fi-hakupalvelua" -kysymykseen oli itselle ajanvietettä etsivien osalta 500 kappaletta. Itselle ajanvietettä etsivät kuvailivat Finnaa hyvin positiivisesti. Monet kuvailivat Finnaa sanoilla *hyvä ja kätevä*: "*Kätevä ja helppo, toimii yleensä moitteettomasti Kätevä ja hyvin toimiva*". Finna koetaan erinomaiseksi palveluksi. Helppous esiintyy vastauksissa useasti. Sen lisäksi että Finnan käyttöliittymä koetaan helppona, nähdään Finna arkea ja tiedonhakua helpottavana. Lisäksi Finna lisää alueellista yhdenvertaisuutta: "*Helpottaa syrjäseudulla asuvaa*" ja "*Erittäin tärkeä työkalu. Yhden luukun periaate, tuttu ja yhteinen käyttöliittymä kaikkiin kotimaisiin muistiorganisaatioiden aineistoihin*".

Vastauksia oli laaja määrä ja näin ollen adjektiivien kirjo on vastauksissa suuri. Suuntaa-antava jakauma positiivisista kuvailuista tarkasteltavissa Kuvaaja 11.

Kuvaaja 11: Positiiviset mielikuvat Finnasta (itselle ajanvietettä etsivät)

Suoria negatiivisia mielikuvia Finnasta esiintyi suhteellisen vähän. Esiin nousseet negatiivisia kaikuja omaavat vastaukset koskivat käyttöliittymän ulkoasua ja käyttäjäkokemusta: *"Hyödyllinen mutta käyttöliittymä on hieman ehkä vielä 2000-luvulta eikä 2020-luvulta."* Finnan käyttöä kuvailtiin hankalaksi ja sekavaksi: *"Vähän kömpelö ja sekava alusta"*. Sekavuuden tunteen johdosta käyttäjät päätyivät etsimään aineistojaan muiden sivujen kautta: *"...Finna vaikuttaa sekavalta ja kylmältä. Menin kaupunginkirjaston sivuille ja tilasin kaukolainani sieltä."* Hakupalveluun liittyi lukuisten positiivisten kokemusten lisäksi epävarmuuksia, jonka johdosta itselle ajanvietettä etsivät toivoivat Finnan käytöstä parempia ohjeistuksia ja koulutusta: *"Ihan hyvä palvelu, mutta haluaisin, että saisin jotain maksutonta koulutusta tähän palveluun liittyen, että käyttövarmuus paranisi"*. Suuntaa-antava jakauma negatiivisista kuvailuista tarkasteltavissa Kuvaaja 12.

Kuvaaja 12: Negatiiviset mielikuvat finna.fi:stä (itselle ajanvietettä etsivät)

3.3. Muutostoiveet itselle ajanvietettä etsivät

Itselle ajanvietettä etsivillä muutostoiveiden kysymykseen oli vastauksia yhteensä 280 kappaletta. Silmiinpistävimpanä teemana vastaajien muutostoiveissa nousi esiin hakuun liittyvät seikat. Harrastajien tapaan myös itselle ajanvietettä etsivät toivoivat Finnaan älykkäämpää hakua. Älykkäämpään hakuun viittasivat toiveet ennakoivista

hakusanaehdotuksista. Vastauksissa ehdotettiin myös automaattista hakusanojen korjausta, sillä hakukone ei tunnista väärin kirjoitettuja hakusanoja. Myös kokotekstihakua toivottiin.

Rajaukseen liittyvät vastaukset

Yhtenä teemana itselle ajanvietettä etsivien vastauksissa nousi esiin rajaukseen liittyviä muutostoiveita. Finnan rajauspalkkiin ehdotettiin perustellusti selkeämpää esitystapaa:

"Parantaisin aineistotyyppin mukaan tapahtuvan haun toimivuutta. Tietyn aineistotyyppin mukaan tapahtuneen rajauksen voisi rajausvaihtoehdon lihavoinnin ja värinvaihdon sijaan toteuttaa vaikka valintalaatikolla (checkbox). Itselleni tämä ainakin hankaloitti rajausta, kun en ymmärtänyt, että 'klikkaamalla' aineistotyyppiä sivusto tekee rajauksen ja päivittyy, mutta jättää rajauksen aktiiviseksi ja jos tekee uuden rajauksen, päivittää sivun tai vaihtaa hakusanaa jo tehdyt rajaukset pysyvät aktiivisinä, jos niitä ei erikseen poista käytöstä."

Sivun päivittyminen rajatessa nousi esiin myös toisessa vastauksessa:

"Kun haen kirjoja kirjastoista, haluaisin pystyä valitsemaan useamman tarkentavan haun (esimerkiksi "aihe: naiset" ja "kieli: suomi") ja sitten vasta hakea näillä tarkennuksilla kirjoja. Nyt jokainen tarkennus täytyy valita erikseen ja sivu aina päivittää välissä."

Toisaalta, tarkentavan haun yhteydessä sivun päivittyminen vasta valintojen jälkeen nähtiin negatiivisena: *"tarkennetun haun käyttöliittymä on vanhanaikainen. Valittujen hakuehtojen vaikutus näkyy vasta kun painaa Hae"*.

Finnan rajaukset ovat käyttäjille yhtäältä tärkeitä, mutta monet kokevat rajaamisen kanssa vaikeuksia. Rajauksessa valintojen tekeminen ja aktiivisten rajausten näyttämisen selkeyttäminen nousee tärkeäksi seikaksi Finnan käytettävyyden kannalta.

Muuhun käytettävyyteen ja ulkoasuun liittyvät vastaukset

Vastauksissa oli paljon sekalaisia teemoja, jotka ovat kuitenkin hyvin oleellisia. Monet vastauksista liittyivät Finnan ulkoasuun. Yksinkertaisimmillaan nämä ehdotukset ilmenivät varsin yleisinä kommentteina, kuten:

"Käyttöliittymäsuunnittelun visualisointia",

"Miellyttävämpi käyttöliittymä (ulkoasu)"

"Ulkoasu kaipaisi ainakin jo uudistamista"

"Utseende kanske mer attraktivt".

"Hieman ehkä vanhanaikaisen näköinen ja rakenteeltaan välillä hankala."

Mukana oli konkreettisempia ehdotuksia: *"Katso myös toiminnon relevanttius ja esitystapa saisivat olla osuvammat ja paremmat (esim valokuvat heti esillä ilman klikkaamista)."* Osa näistä liittyi suoraan Finnan käytettävyyteen: *"Muuttaisin esikatselukuvan helpommin suljettavaksi. Nyt rasti on piilossa".*

Kuten harrastajillakin, osa itselle ajanvietettä etsivien muutostoiveista koski sellaisia ominaisuuksia, jotka ovat käytössä Finnassa jo nykyiselläänkin. Vastajat toivoivat esimerkiksi hakumahdollisuutta aihealueittain. Eräs vastaaja puolestaan nosti esille aineiston tarjoajiin kohdistuvan yhteydenoton vaikeuden: *"...Aineistosta vastaaviin tahoihin yhteydenottoa ei ole oikeen neuvottu..."*. Molemmat ominaisuudet kuuluvat Finnan perusominaisuuksiin, mutta kaikille käyttäjille ne eivät kuitenkaan avaudu selkeinä. Tämä kielii siitä, että Finnan ominaisuuksia on syytä kehittää yhä selkeämpään ja intuitiivisempaan suuntaan.

Itselle ajanvietettä etsivät toivoivat myös parempaa ohjeistusta Finnan käytöstä. *"Ehkä pitäisi olla selkeämmät ohjeet?"*. Perinteisen ohjeistuksen lisäksi toivottiin haun yhteydessä esiin ponnahtavia vinkkejä: *"...Koska nyt huomaan, että Finna tarjoaisi huomattavasti enemmän kuin olen ymmärtänyt sitä hyödyntää, ohjelma kenties voisi jotenkin väläytellä tarjoamiaan palveluja."* Käytön yhteydessä esiintyvät vinkit tulivat vastauksissa esiin toistamiseen:

"Selkeät ohjeet, muutamat erityyppiset esimerkit mukaan harjoitusesimerkkeineen, jotta hakupalvelun toiminta sisäistyisi tiedonetsijälle. Vaikka pieni vapaavalintainen hakupalvelu'kurssi'."

Eräs vastaaja toivoi parempaa ohjeistusta, sillä on saanut Finnasta vaikean, mahdollisesti vain asiantuntijakäyttöön soveltuvan vaikutelman: *"Selkeämmät ohjeet ja neuvot hakuohjeet tavalliselle ihmiselle, joka ei ole guru"*. Selkeämmät ohjeistukset ja yksinkertaiset käyttövinkit hakuun liittyen on hyvä ottaa jatkotarkasteluun.

Kirjojen varaamiseen liittyvät muutostoiveet

Eriyisenä teemana itselle ajanvietettä etsivillä ilmeni kyselyssä aineiston varaamiseen liittyviä vastauksia. Näihin liittyi paljolti muutostoiveita:

"Aineiston varauksessa haluaisin nähdä varattaessa todellisen tilanteen lainausjonossa ilman että tarvitsee mennä katsomaan omasta varauslistasta. Nyt saan vain ilmoituksen, että varaus on onnistunut."

"Kertomakirjallisuuden kirjavarauksissa varauksen voisi ohjata lyhimpään jonoon, jos samasta kirjasta on saatavilla useita painoksia. Nyt täytyy välillä (jos haluaa kirjan mahdollisimman nopeasti) käydä läpi usean kirjan erillisiä jonoja ja valita itse lyhin jono. Aiemmin kaikki kirjat olivat samassa jonossa."

"Kirjastosovelluksessa järjestelmän pitäisi ilmoittaa, jos olen aikaisemmin varannut/lainannut nyt varaamani kirjan. Lisäksi hakuhistoriassa pitäisi olla hakutoiminto kirjailijan/kirjan nimellä."

"Montako kirjaa sitä varaamaani kirjaa kirjastossa on lainattavissa. Arviointi on mukavaa, että milloinkahan on sitten minun vuoroni."

"Olisihan tuo kiva, jos vähmillä klikkailuilla saisi varauksen tehdyksi."

"Varauksen tekeminen on monien monien monien klikkausten takana."

"Varausten siirtäminen, useiden varausten siirtäminen eteenpäin kerralla. Joutuu tekemään yksittäin esim-. ennen kesälomaa. Älyttömän hankalaa."

Varauksen tekeminen kirjastoaineistoon näyttyy Finnaa erityisen haasteellisena eri näkökulmista. Varaustoiminto ei palvele suoraan käyttäjien tarpeita ja varauksen tekeminen koetaan hankalana. Tästä kielii esimerkiksi turhautuminen *monen klikkauksen takana olemiseen*. Turhautumista liittyi myös varauksen jäädyttämiseen. Vastaajat mainitsivat, että on ikävää, jos varausta ei voi keskeyttää toistaiseksi. Varauksen siirtäminen ei ole nykyisellään kaikille käyttäjille selkeä toiminto.

Kirjastoihin liittyvät vastaukset

Suuri osa itselle ajanvietettä etsivistä käytti Finnaa kirjojen etsimiseen ja muihin kirjastopalveluihin. Näin ollen vastauksissa esiintyi runsaasti kirjastoihin liittyviä vastauksia. Näissäkin vastauksissa esiintyi toiveita sellaisista toiminnoista tai asioista, jotka ovat jo käytössä Finnaa:

"Kirjaston sijaintitiedoissa (useita sijainteja) ei kerro mitään mistä lainattavan kirjan voisi löytää paikalta. Varaus taasen teettäisi turhaa työtä henkilökunnalle. Voisiko näyttää edes yhden lainattavissa olevan sijainnin."

Sijaintitiedot näkyvät kirjojen osalta sekä hakutuloksissa että tietuesivulla. Sijaintitietojen osalta ongelmaksi nousee toisaalta niiden määrä tietuesivulla. Etenkin mobiilinäkymässä pitkä lista koetaan ikäväksi: *"Mobiilin näkymä selvemmäksi... joutuu joskus plaraamaan liikaa esim saatavuus tietyssä kirjastossa"*

Eräs käyttäjä toivoi mahdollisuutta tulostaa suosikkilistoja: *"Suosikkilistojen tulostusmahdollisuus (kirjalistoina) olisi hyvä lisäys."* Suosikkilistojen toimintojen parantamista ehdotettiin myös toisella tapaa: *"Omat suosikkikirjat voisi olla helpommin järjestettävissä eri kansioihin. Voisi olla esim luetuille suosikeille oma kansia, [sic] joihin voisi helpommin palata jatkossa."*

Lisäksi kyselyssä esiintyi vastauksia, jotka liittyivät kirjastojen toimintaan, eivät niinkään Finnan käyttöliittymään. Tämän kaltaisia vastauksia olivat maininnat lainausajoista tai myöhästymismaksuista: *"Laina aika pidemmäksi, myöhästymismaksut kohtuullisiksi"*. Toivottiin yhtäältä tapahtumiakin: *"Olisi hyvä, jos kirjastossa pyörisi kirjaston käyttö opetustapahtuma . Siis saisi tutustua kirjaston mahdollisuuksiin kirjastonhoitajan opastuksella"*

esim. kerran kuussa tapahtuva tapahtuma." Kirjastoja koskevat vastauksia voi tulkita niin, että osalle käyttäjistä Finna.fi -sivun merkitys ei avaudu täysin, vaan Finnan itsessään ajatellaan esimerkiksi olevan kirjasto.

3.4. Mihin itselle ajanvietettä etsivät ovat tyytyväisiä

Vastauksia kysymyksessä *mihin on tyytyväinen*, oli yhteensä 389 kappaletta itselle ajanvietettä etsivien osalta. Itselle ajanvietettä etsivät mainitsivat useasti olevansa tyytyväisiä Finnan hakuun ja haun laajuuteen sekä monipuolisuuteen. Vaikka kehittämissuhteita ja soraääniä nousikin esiin muutostoihiveissa, monet pitävät Finnan haun laajuutta hyvänä asiana ja hakua yleisemminkin onnistuneena: *"Oman etsinnän ohessa löytyy runsaasti muutakin kuin olin hakemassa. Yleissivistävää ja mielenkiintoista."* Finnan laajuus ei ole kaikille itsestäänselvyys ja haut johdattavatkin käyttäjät uusien asioiden pariin: *"Se on osoittautunut laajemmaksi sivustoksi, kuin kuvittelin. Sieltä pääsee jatkamaan sivustojen ja linkkien kautta, vaikka mihin."* Suuri osa koki Finnan myös helppokäyttöisenä, minkä voi nähdä erityisenä ansiona.

Vastaajat olivat tyytyväisiä Finnan kirjastopalveluihin. Kirjastoaineiston varaaminen, lainojen uusiminen ja kirjojen etsiminen laajasti Finnan kautta koetaan selkeästi tyytyväisyyttä lisäävänä seikkana. Monet ovat tyytyväisiä kirjojen uusimisen ja varaamisen toimintoihin siitä huolimatta, että ne saivat osaltaan paljon muutosehdotuksia. Se, että Finna yhdistää eri kirjastojen aineistoja saman palvelun alla koetaan hyvänä: *"Kun voi liittää monen kirjaston kortit saman finnatunnuksen alle"*.

Itselle ajanvietettä etsivät ovat erityisen tyytyväisiä Finnan nopeuteen. *"Nopeus"* esiintyi vastauksissa useamman kerran: *"Se on nopea eikä minun tarvitse lähteä minnekään asian hoitamista varten."* Finna on käyttäjiensä mielestä toimiva ja arkea helpottava: *"Voin lainata, jatkaa lainausaikaa, mitä vaan, milloin vaan kotoa käsin."*

Itselle ajanvietettä etsivien vastauksissa korostui kirjojen hakemiseen ja kirjastoihin liittyvät seikat. Lisäksi itselle ajanvietettä etsivät kokivat tyytyväisyyttä elokuvien etsimisessä:

"Voi katsella suomalaisia ja muitakin elokuvia ja samalla löytää elokuvia, joissa näkee vanhaa Helsinkiä esim. ja palvelu tarjoaa elokuvia, joten tulee katsottua vanhoja 'uutuuksia'. Eli ylipäätään tämä ilmainen mahdollisuus on täynnä aarteita ja löytänyt

paikkansa elokuvien ylitarjonnan keskellä! :-) Toiminnallisuus? siis se, että on olemassa ja toimii!"

Videoiden katselutoiminnon koetaan olevan toimiva ja elokuvien kuvailu koetaan myös arvokkaaksi. Yleisesti toimintojen ja aineiston digitaalisuus vaikuttaa olevan vastaajien keskuudessa positiivinen seikka.

4. Yhteenveto

Molempien käyttäjäryhmien osalta Finnaan suhtauduttiin pääasiassa positiivisesti. Finna koetaan hyvänä, helppona ja käteväenä. Monipuolisuus näyttäytyy erityisenä ansiona, sillä Finnaa kuvaillaan aarreaittana ja palvelu tuottaa monille löytämisen ja yllättymisen iloa. Lisäksi palvelun ajatellaan olevan toimiva, nopea ja luotettava. Negatiivisia mielikuvia oli vastauksissa määrällisesti hyvin vähän. Nämä mielikuvat liittyivät enimmäkseen palvelun hankaluuteen, sekavuuteen, vaikeuteen ja kankeuteen.

Muutostoiveissa esiintyi etenkin Finnan hakutoimintoihin liittyviä seikkoja. Molemmissa käyttäjäryhmissä ilmeni toiveita älykkäistä hakutoiminnoista. Tästä esimerkkeinä olivat maininnat ennakoivasta tekstistä tai kirjoitusvirheiden huomioimisesta. Harrastajien vastauksissa nousi esiin hakutulostaan liittyviä ehdotuksia. Toivottiin vaihtoehtoista määrää hakulistauksen tulosten määrään ja vaihtoehtoista tapaa näyttää hakutuloksia. Molempien ryhmien vastauksissa nousi esiin runsaasti haun rajaamiseen liittyviä muutostoiveita. Ne liittyivät rajainten käyttöön ja sivun päivittämiseen rajausta tehdessä. Itselle viihdettä etsivien vastauksissa korostui kirjastoaineistoihin liittyvät vastaukset. Vastaajat toivoivat muutosta esimerkiksi sijaintitietojen näyttämiseen.

Finnan aineistojen monipuolisuuteen oltiin erityisen tyytyväisiä. Aineiston runsaus ja avoimuus näyttäytyvät tyytyväisyyttä lisäävänä asiana. Aineistotyyppi-hakurajain koetaan mielekkäänä työkaluna. Suuri osa vastaajista on tyytyväisiä kirjastopalveluihin. Vastaajat pitivät siitä, että palvelu antaa mahdollisuuden etsiä kirjoja monista eri kirjastoista. Ottaen huomioon vastauksissa esiintyvien positiivisten ilmaisujen määrän, käyttäjät ovat enimmäkseen tyytyväisiä Finnaan palveluna.

Taulukot ja kuvaajat

Taulukko 1: Harrastajat Finna.fi:ssä 2

Kuvaaja 1: Harrastajien jakauma käyttäjäryhmittäin 3

Kuvaaja 2: Harrastajien käyttötarkoitukset Finna.fi:ssä 4

Kuvaaja 3: Harrastajille tärkeät ominaisuudet Finna.fi:ssä 5

Kuvaaja 4: Kiinnostavimmat aineistotyypit Finnassa (harrastajat) 6

Kuvaaja 5: Positiiviset mielikuvat Finna.fi:stä (Harrastajat) 7

Kuvaaja 6: Negatiiviset mielikuvat Finna.fi:stä (Harrastajat) 8

Kuvaaja 7: Itselle ajanvietettä etsivien jakauma käyttäjäryhmittäin 15

Kuvaaja 8: Käyttötarkoitukset Finna.fi:ssä (itselle ajanvietettä etsivät) 16

Kuvaaja 9: Kiinnostavimmat aineistotyypit (itselle ajanvietettä etsivät) 16

Kuvaaja 10: Tärkeät ominaisuudet finna.fi:ssä (itselle ajanvietettä etsivät) 17

Kuvaaja 11: Positiiviset mielikuvat Finnasta (itselle ajanvietettä etsivät) 18

Kuvaaja 12: Negatiiviset mielikuvat finna.fi:stä (itselle ajanvietettä etsivät) 19

Kuva 1: Hakutulosten näkymät (kuvat ja tiedot & galleria) 11

Kuva 2: Tekijän mukaan haun rajaaminen 12